

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 (nk. hiilirajamekanismin) muuttamisesta sen soveltamisalan laajentamiseksi jatkojalostustuotteisiin ja mekanismin kiertämisen ehkäisemiseksi

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 (nk. hiilirajamekanismin) muuttamisesta sen soveltamisalan laajentamiseksi jatkojalostustuotteisiin ja mekanismin kiertämisen ehkäisemiseksi (U 19/2026 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Katja Tuokko, työ- ja elinkeinoministeriö
- asiantuntija Anton Ruotsalainen, ympäristöministeriö
- johtaja, vastuullisuus ja teollisuuspolitiikka Sami Nikander, Kemiateollisuus ry
- johtaja Juha Ruippo, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Johtava asiantuntija (ilmasto) Hanna Aho, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- johtaja, kestävä kasvu Teppo Säkkinen, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Tulli
- Suomen ilmastopaneeli
- Metallinjalostajat ry
- Teknisen Kaupan Liitto ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 17 päivänä joulukuuta 2025 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2023/956 muuttamisesta sen soveltamisalan laajentamiseksi jatkojalostustuotteisiin sekä mekanismin kierron ehkäisemiseksi KOM(2025) 989 lopullinen.

Valtioneuvoston kanta

Soveltamisalan laajennus teräksen ja alumiinin jatkojalostustuotteisiin ja mekanismin kierron ehkäisy

Valtioneuvosto katsoo, että hiilirajamekanismi on keskeinen instrumentti hiilivuodon torjunnassa sekä kolmansien maiden kannustamisessa kunnianhimoiseen päästöjen hinnoitteluun. Valtioneuvosto korostaa, että hiilirajamekanismin ohjausvaikutus on riippuvainen sen ennustettavuudesta ja sääntelykehikon vakaudesta. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio tarkastelee mekanismin laajennusta jatkojalostustuotteisiin etenkin mekanismin kierron ehkäisemiksi.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komission vaikutustenarviossa tarkastellaan jatkojalostustuotteen kaupankäynnin intensiteettiä, päästösäilyä sekä toteutettavuutta ja hallinnollisia kustannuksia yrityksille ja viranomaisille.

Valtioneuvosto katsoo, että hiilirajamekanismin soveltamisalan laajentamista jatkojalostustuotteisiin tulisi tarkastella tuote tai tuoteryhmä kerrallaan. Täten komission tulisi lisäksi tarkastella, millaisiin lopputuotteisiin jatkojalostustuotteita käytetään, missä kyseisten lopputuotteiden markkinat ovat ja miten hiilirajamekanismin laajennus jatkojalostustuotteisiin vaikuttaa hiilirajamekanismin alaisen EU-tuotannon ja sen ulkopuolelle jäävän jatkojalostustuotannon kilpailuasemaan EU:n sisämarkkinoilla ja kolmansilla markkinoilla ottaen huomioon myös viimeaikaiset globaalit kehityskulut tulleissa ja muissa kaupan esteissä.

Mekanismin kierron ehkäisemisen näkökulmasta valtioneuvosto katsoo, että soveltamisalan laajentaminen voisi olla perusteltua suunnata etenkin sellaisiin nykyistä hiilirajamekanismin soveltamisalaa lähellä oleviin tuontituotteisiin, joilla voidaan korvata soveltamisalassa olevien tuotteiden käyttöä alavirran tuotteiden valmistuksessa ja joista valmistetut lopputuotteet suuntautuvat merkittävässä määrin EU:n sisämarkkinoille. Laajentamisen tulisi kohdistua ensisijaisesti päästöintensiivisiin tuotteisiin, joiden mekanismin piiriin tuomisen arvioidaan ehkäisevän EU:n hiilivuotoa tehokkaasti ilman merkittäviä taloudellisia haittavaikutuksia tai hiilivuotoriskin kasvua alavirran arvoketjun tuotteille EU:ssa.

Valtioneuvosto kuitenkin kiinnittää huomiota laajennuksen vaikutusten epävarmuuteen konepajasektorille, sillä tuotekohtaisia tai arvoketjukohtaisia vaikutusarvioita ei ole saatavilla. Valtioneuvosto katsoo, että sellaisten teräksen ja alumiinin arvoketjun tuotteiden osalta, joita päävoittoisesti käytetään monimutkaisten, EU:n ulkopuolelle suuntautuvien tuotteiden

Valiokunnan lausunto YmVL 13/2026 vp

valmistukseen, soveltamisalan laajentamisessa tulisi käyttää huolellista harkintaa. Valtioneuvosto tarkastelee soveltamisalan laajennusta Suomen kokonaisedun kannalta, ottaen huomioon suomalaisen teollisuuden kilpailukykyedellytysten turvaamisen.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että samanaikainen soveltamisalan laajentaminen ja toimivallan siirto komissiolle kaventaa soveltamisalaa tilapäisesti, lähettävät ristiriitaisen viestin toimijoille ja kolmansille maille hiilirajamekanismin kehityksestä. Soveltamisalan laajentamisen lähtökohtana tulisi olla, että hiilirajamekanismin toimivuudesta on saatu kokemuksia ja että toimijoilla on näkymä mekanismin nykyiseen soveltamisalaan.

Edellä mainitut näkökulmat huomioon ottaen, valtioneuvosto suhtautuu avoimesti laajennukseen jatkojalostustuotteisiin, jos mekanismin nykyinen teräksen ja alumiinin soveltamisala on vakaa. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti laajennukseen jatkojalostustuotteisiin, jos komissiolle siirretty toimivalta soveltamisalan tilapäiseksi kaventamiseksi on teräksen ja alumiinin osalta epäselvä. Valtioneuvosto katsoo, että jatkojalostustuotteiden laajennuksen osalta olisi perusteltua selvittää, tulisiko näihin tuotteisiin soveltaa siirtymäaikaa, jolloin hiilirajamekanismi olisi voimassa ainoastaan raportointivelvoitteena, ennen varsinaisen kustannusvaikutuksen käynnistymistä.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella tuotannon sivutuotteena syntyvän romuraudan ja romualumiinin lisäämisen mekanismin piiriin. Valtioneuvosto katsoo, että romun lisääminen mekanismin piiriin monimutkaistaa järjestelmää entisestään, ilman merkittäviä hiilivuodon torjunnan hyötyjä. Valtioneuvosto pitää kiertotalouden edistämisen perusteella hyvänä, että myös muu romu säilyy mekanismin ulkopuolella. Valtioneuvosto korostaa, että jos romu lisäään mekanismin piiriin, muutos vaatisi jatkotyötä tullinimikkeistön tasolla.

Valtioneuvosto pitää esillä, ettei jatkojalostustuotteiden laajennuksen ja romuun liittyvän laajennuksen vaatimien tietotarpeiden aiheuttaman hallinnollisen taakan tulisi kasvaa suhteettoman suureksi laajennuksella saavutettaviin hiilivuodon torjuntahyötyihin verrattuna. Valtioneuvosto painottaa lisäksi, että luotettavan tiedon saatavuus tuotteiden teräs- ja alumiinisällöstä ja tuotannossa ja hankintaketjussa syntyneistä todellisista päästöistä on keskeistä, jotta hiilirajamekanismi kannustaisi mahdollisimman johdonmukaisesti kolmansien maiden tuottajia vähentämään tuotantonsa päästöjä samalla kun mekanismi torjuu EU:n hiilivuotoa.

Laajennuksen käytännön toteutuksen yhteydessä valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että nykyiset tullimenettelyjen käytännöt ovat toimijoille hallinnollisesti raskaita etenkin silloin, kun monimutkaisten lopputuotteiden valmistuksessa käytetään runsaasti kolmansista maista tuotuja CBAM-välituotteita ja kun lopputuote kohdistuu vientiin EU:n ulkopuolelle. Valtioneuvosto katsoo, että komission tulisi hiilirajamekanismin toteutuksessa arvioida, liittykö soveltamisalan laajentamiseen monimutkaisiin tuotteisiin käytännön haasteita, etenkin tullimenettelyjen hyödyntämisessä.

Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että komission tulisi tarkastella tämän ehdotuksen yhteisvaikutuksia tilapäisen vähähiilisyyssrahaston ja terässektorille suunnitteilla olevan tuontisuojausmekanismin kanssa. Valtioneuvosto katsoo, että EU:n tulisi panostaa

Valiokunnan lausunto YmVL 13/2026 vp

sääntelyyhteistyöhön kolmasmaakumppaneiden kanssa ja pitää myönteisenä pyrkimystä kehittää monenkeskistä yhteistyötä muun muassa kriittisten raaka-aineiden arvoketjua koskien.

Hiilirajamekanismin toimeenpano

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että alavirran laajennukseen liittyvä tavaran materiaalisäällön perusteella tehtävä päästölaskenta voi tuoda uutta hallinnollista taakkaa sekä yrityksille että viranomaiselle. Valtioneuvosto katsoo, että maahantuojakohtaisen 50 tonnin kynnysarvon valvonnan käytännön toteutusta tulisi selkeyttää tilanteissa, joissa tuotteen materiaalisäällöstä vain osaan kohdistuu hiilirajamekanismin kustannusvelvoitteet.

Valtioneuvosto kannattaa komission ehdottamia muutoksia vakuusvaatimukseen ja vakuuden käyttöön. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että vakuussääntelyä tulisi edelleen täsmentää ja että vakuutta koskevien vaatimusten yhdenmukainen toimeenpano eri jäsenmaissa on tärkeää.

Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti tulliviranomaisten tiedonvaihtoa koskevaan muutokseen, jonka mukaan sisäistä jalostusta koskevia tietoja olisi toimitettava automaattisesti ja säännönmukaisesti. Säännöstekstiä olisi tarpeen muokata tältä osin. Valtioneuvosto korostaa, että esityksessä mainittu Surveillance-järjestelmä ei tällä hetkellä mahdollista asiakirjojen toimittamista, mikä tekee vaatimuksesta teknisesti toteuttamiskelvottoman. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että säännöstekstiä täsmennetään siten, että tietojen toimittaminen olisi mahdollista muillakin keinoilla, kuin esityksessä mainitun järjestelmän kautta.

Ehdotuksen sisältö muilta osin

Valtioneuvosto tukee ehdotusta sähkön tuonnin päästölaskennan uudistamisesta siten, että oletusarvoissa huomioitaisiin myös muut kuin fossiiliset energialähteet ja kannattaa ehdotettuja joustoja tuontisähkön todellisten päästöjen raportointiin.

Valtioneuvosto suhtautuu kriittisesti toimivallan siirtoon komissiolle mekanismin soveltamisalan kaventamiseksi ja lähtökohtaisesti varauksellisesti soveltamisalan kaventamiseen. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että soveltamisalan kaventaminen voi heikentää mekanismin ennakoitavuutta ja ohjausvaikutusta sekä investointivarmuutta puhtaan siirtymän hankkeisiin ja näin ollen vähentää hiilirajamekanismin kykyä saavuttaa sille asetut tavoitteet. Valtioneuvosto katsoo, että toimivallan siirron asianmukaisuutta tulisi tarkastella ja toimivallan siirtoa vähintäänkin rajata tarkemmin. Jotta vakavilta ennustamattomilta markkinahäiriöiltä sekä huoltovarmuuteen kohdistuvilta riskeiltä vältytään, hiilirajamekanismin kehityksen tulisi perustua huolelliseen analyysiin eri sektoreiden merkityksestä globaaleilla markkinoilla ja välituotekäytössä. Valtioneuvosto katsoo, että mikäli soveltamisessa ilmenee esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta vakavia haasteita, tulee niihin etsiä ratkaisuja erikseen.

Valtioneuvosto pitää keskeisenä varmistaa Pariisin sopimuksen 6 artiklan mukaisten kansainvälisten yksiköiden hyödyntämisessä, että EU:n ulkopuolelta tuleviin tuotteisiin kohdistuu vastaava kustannus kuin EU:ssa valmistettuihin tuotteisiin kohdistuu EUpäästökaupan

Valiokunnan lausunto YmVL 13/2026 vp

johdosta ja että CBAM:n kustannuksesta kolmannessa maassa maksetun hiilen hinnan perusteella saatava vähennys perustuu tosiasiallisesti maksettuun hiilen hintaan.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota tarpeeseen selvittää, millaisia vaikutuksia hiilirajamekanismilla on puolustusmateriaalihankintoihin ja puolustusteollisuuden raaka-aineen saatavuuteen. Valtioneuvosto katsoo, että komission tulisi arvioida hiilirajamekanismiasetuksen toimivuutta myös EU:n puolustuspoliittisen tavoitteiden kannalta.

Valtioneuvosto suhtautuu avoimesti komission ehdotukseen siirtää osa jäsenvaltioiden keräämistä hiilirajamekanismiin perustuvista tuloista unionin talousarvioon omina varoina. Hiilirajamekanismi olisi uutena EU:n laajuisena järjestelmänä tarkoituksenmukainen uusi unionin talousarvion rahoituslähde (U 48/2025).

Hiilirajamekanismin jatkokehitys

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio on julkaissut ehdotuksen yhteydessä hiilirajamekanismin toimintaa käsittelevän raportin. Valtioneuvosto arvioi, että hiilirajamekanismin käytännön toimivuus tulisi varmistaa ennen kuin mekanismia laajennetaan kokonaan uusille sektoreille. Kehitystyössä tulisi keskittyä laadukkaaseen toimeenpanoon, joka on tärkeää mekanismin uskottavuuden ja toimivuuden kannalta.

Valtioneuvosto korostaa, että hiilirajamekanismin soveltamisalan laajentaminen täysin uusille sektoreille edellyttää huolellista vaikutustenarviointia.

Valtioneuvosto voi tarkastella avoimesti epäsuorien päästöjen lisäämistä hiilirajamekanismin piiriin korostaen mekanismin kierron ja hiilivuotoriskin torjunnan tärkeyttä sekä laajennuksen toteutusta tehokkaasti hallinnollinen taakka minimoiden. Valtioneuvosto katsoo, että epäsuorien päästöjen lisääminen mekanismin piiriin voisi tukea puhtaan siirtymän investointeja Suomeen ja hiilirajamekanismin alaisten toimialojen kilpailukykyä, ja siten voisi lieventää päästöoikeuksien ilmaisjaon lopettamisen vaikutuksia CBAM-sektoreilla.

Valtioneuvosto katsoo, että lisäksi tulisi selvittää, voisiko nikkelin arvoketjun tuotteiden lisääminen soveltamisalaan olla hiilirajamekanismin toimintaperiaatteiden mukaista ja tukea vähäpäästöisen nikkelin tuotannon kilpailukykyä

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tausta

Komissio ehdottaa muutoksia hiilirajamekanismiin (CBAM) sen toimivuuden parantamiseksi. Komissio ehdottaa mekanismin soveltamisalan laajentamista monimutkaisempiin teräksen ja alumiinin jatkojalostustuotteisiin (niin sanotut alavirran tuotteet) hiilivuodon torjumiseksi. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa mekanismin kierron ehkäisyä. Nykyiset säännöt eivät riittävästi kannusta vähäpäästöisen sähkön tuontiin etenkin siksi, että oletusarvot perustuvat fossiilisista lähteistä tuotetun sähkön päästöihin, mikä voi liiallisesti yliarvioida tuontisähkön päästösäältä.

Valiokunnan lausunto YmVL 13/2026 vp

Tämän lisäksi toteutuneiden päästöjen käyttö sähkön tuonnissa on komission mukaan käytännössä hyvin haastavaa.

CBAM-todistusten tuleva hinta on spekulatiivinen, sillä se perustuu EU:n päästöoikeuksien ajoittaiseen keskihintaan. Ainakin joidenkin tuotteiden kohdalla CBAM-kustannukset voivat muodostaa jopa merkittäviä lisäkustannuksia suhteessa tuotteiden tämänhetkiseen hankintahintaan. Hiilirajamekanismin ohjausvaikutus on riippuvainen sen ennustettavuudesta ja sääntelykehikon vakaudesta.

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan tukee ehdotuksia lähtökohtaisesti, mutta suhtautuu niihin osin varauksellisesti. Valiokunta korostaa, että hiilirajamekanismi on keskeinen instrumentti hiilivuodon torjunnassa sekä kolmansien maiden kannustamisessa kunnianhimoiseen päästöjen hinnoitteluun. Mekanismi on nimenomaan ilmasto- ja ympäristöpoliittinen väline, jota sovelletaan syrjimättömästi ja WTO:n sääntöjä noudattaen. EU:n tavoitteena on myös turvata teollisuutensa kilpailukyky, mutta mekanismi ja sen muutosehdotus eivät ole yksipuolisia kaupan toimenpiteitä. Ne ovat ympäristötoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on hiilivuodon välttäminen. Tavoitteena on irtautua hiilestä Euroopassa, ei siirtää päästöjä sen ulkopuolelle. Päästökauppajärjestelmä ja hiilirajamekanismi liittyvät tiiviisti toisiinsa, eikä EU vaadi kolmansien maiden tuottajilta mitään sellaista, mitä se ei vaadi myös omilta tuottajiltaan.

Soveltamisalan laajentaminen

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti hiilirajamekanismin soveltamisalan laajennukseen jatkojalostustuotteisiin, jos komissiolle siirretty toimivalta soveltamisalan tilapäiseksi kaventamiseksi on teräksen ja alumiinin osalta epäselvä. Valiokunta korostaa samoin, että laajennusta tiettyihin jatkojalostustuotteisiin mekanismin kierron ehkäisemiseksi ja siten ohjausvaikutuksen heikentämiseksi voidaan pitää lähtökohtaisesti perusteltuna, mutta valtioneuvoston kannan sisältämin varauksin. Laajentamisen tulee kohdistua ensisijaisesti päästöintensiteettiin tuotteisiin, joiden mekanismin piiriin tuomisen arvioidaan ehkäisevän EU:n hiilivuotoa tehokkaasti ilman merkittäviä taloudellisia haittavaikutuksia tai hiilivuotoriskin kasvua alavirran arvoketjun tuotteille EU:ssa.

Hiilivuotoriskiä on arvioitu kahden indikaattorin avulla, jotka ovat kaupan intensiteetti ja kustannuspaine. Tavarat, joilla on helpompi käydä kauppaa, voivat olla alttiita suuremmalle hiilivuodon riskille. Hiilivuoto voi tapahtua joko siirtämällä tuotantoa tai korvaamalla se tuonnilla kolmansista maista. Kustannuspaineindikaattori ilmaisee hiilikustannukset (tuotesidonnaisista päästöistä maksetun hinnan) suhteessa tuotteen kokonaisarvoon. Tämä kuvaa sitä, missä määrin tuotteen hinta voi nousta hiilen hinnoittelun vuoksi. Lisäksi on käytetty päästöjen vähimmäismäärää sellaisten tuotteiden poissulkemiseksi, joiden alakohtaiset kokonaispäästöt alittavat tietyn kynnyksarvon. Tavoitteena on varmistaa, että hiilirajamekanismin soveltamisalaan sisällytetään ainoastaan ilmaston kannalta merkittävimpiä tavaroita.

Valiokunta korostaa, että hiilirajamekanismin vaikutuksista ei ole vielä tehty kovin paljon selvityksiä, sillä mekanismia alettiin soveltaa kaksi vuotta sitten, ja 1. tammikuuta 2026 saakka sovellettiin pelkästään raportointivelvoitteita. Sen vuoksi järjestelmän vaikutuksista on edelleen

Valiokunnan lausunto YmVL 13/2026 vp

saatavilla hyvin vähän tietoa. Koska CBAM todistusten ostovelvoite toteutuu vasta 2027, ei ole vielä empiiristä näyttöä siitä, miten tuojat reagoivat todellisiin kustannuksiin, miten hinnat siirtyvät loppuasiakkaille tai miten kolmansien maiden tuottajat alentavat päästöjään tai poistuvat markkinoilta. Päästöoikeuksien ilmaisjaosta joka tapauksessa luovutaan ja CBAM on pysyvä mekanismi.

Ehdotuksen 27 a artikla

Ehdotuksen artiklassa 27 a ehdotetaan toimivallan siirtoa komissiolle tilapäisesti kaventaa hiilirajamekanismin soveltamisalaa. Valiokunta katsoo ehdotuksen heikentävän sääntelyn ennakoitavuutta ja tuovan epävarmuutta CBAM-tuotteiden tuotantoa koskevien vähähiilisyysinvestointien toteutumiseen. Se voi siten heikentää mekanismin ohjausvaikutusta sekä investointivarmuutta puhtaan siirtymän hankkeisiin ja näin ollen vähentää hiilirajamekanismin kykyä saavuttaa sille asetut tavoitteet.

Ennakoitavuus on keskeistä toimijoiden päästövähennyksiin tähtäävien ratkaisujen ja toimitusketjujen luomiseksi. Jos poikkeuksia halutaan tehdä, niiden perusteet tulee määrittää etukäteen ennakoitavuuden mahdollistamiseksi. Perusteiden määrittäminen on tärkeää myös oikeudellisesta näkökulmasta, sillä asetuksen keskeistä sisältöä ei tule jättää komission rajoituksetta päätettäväksi edes tilapäisesti.

Mekanismin toimivuus, muutosten vaikutusten arviointi ja hallinnollinen taakka

Komissio on julkaissut ehdotuksen yhteydessä hiilirajamekanismin toimintaa käsittelevän raportin. Valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että hiilirajamekanismin käytännön toimivuus tulee varmistaa ennen kuin mekanismia laajennetaan kokonaan uusille sektoreille. Mekanismin laadukas toimeenpano on tärkeää mekanismin uskottavuuden ja toimivuuden kannalta. Valiokunta huomauttaa, että mekanismin piirissä olevat kemianteollisuuden tuotteet kuten ammoniakki ja lannoitteet, ovat verrattain yksinkertaisia arvoketjuja moneen muuhun arvoketjuun verrattuna ja tästä huolimatta haasteita ja korjaustarpeita on noussut mittavasti esille. On siten selvää, että hiilirajamekanismin soveltamisalan laajentaminen täysin uusille sektoreille edellyttää huolellista vaikutustenarviointia. Hiilirajamekanismin tulisi kattaa riittävällä tavalla mutkikkaat arvoketjut ja tuoda tätä kautta haluttua hiilivuotosuojaa, mutta samalla tulisi varmistaa, ettei hallinnollinen taakka kasva kohtuuttomaksi ja että tekniset kriteerit pysyvät riittävän yksinkertaisina samalla kun varmistetaan, ettei mekanismi ole kierrettävissä.

Hiilirajamekanismi on vielä myös uusi väline, jonka toimeenpanoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Mekanismin toimeenpanoa koskevan sääntelyn valmistelun tiukka aikataulu on lisännyt huomattavasti haasteita vaiheittaisen raportointivaiheen ja voimaantulon aikana. Komission valmistelun aikataulu ja puutteelliset vaikutusarviot ovat asettaneet toimijat kohtuuttomaan tilanteeseen, kun keskeisiä toimeenpanoasetuksia on julkaistu vain viikkoja tai kuukausia ennen niiden voimaantuloa.

Valiokunta korostaa geopoliittisen tilanteen kiristymisestä johtuvaa samanaikaista erityistä painetta lannoitteisiin, joiden osalta huoltovarmuuskysymyksiä ja tarvetta irrottautua Venäjän tuonnista on tarvetta tarkastella erikseen. Vastaavasti on kiinnitettävä huomiota tarpeeseen

Valiokunnan lausunto YmVL 13/2026 vp

selvittää, millaisia vaikutuksia hiilirajamekanismilla on puolustusmateriaalihankintoihin ja puolustusteollisuuden raaka-aineen saatavuuteen.

Epäsuorat päästöt

Hiilirajamekanismin soveltamisalassa epäsuorat päästöt, eli tuotteen valmistukseen käytetyn energian päästöt, koskevat vain lannoitteita ja sementtiä. Komission raportissa hiilirajamekanismin toiminnasta komissio arvioi eri vaihtoehtoja epäsuorien päästöjen lisäämiseksi hiilirajamekanismin piiriin nykyistä laajemmin. Komissio on tuottanut raporttiin eri vaihtoehtoja koskien sitä, kuinka epäsuora kustannustuki voitaisiin ajaa alas joko välittömästi, asteittain tai osittain hiilirajamekanismin päästökatteen laajennuksen voimaantullessa. Komissio toteaa, että erilaisia toteutettavissa olevia ratkaisuja epäsuorien päästöjen lisäämiselle on, mutta näiden vaikutuksia ja teknistä toteutettavuutta tulisi analysoida tarkemmin.

Valtioneuvosto voi tarkastella avoimesti epäsuorien päästöjen lisäämistä hiilirajamekanismin piiriin korostaen mekanismin kierron ja hiilivuotoriskin torjunnan tärkeyttä sekä laajennuksen toteutusta tehokkaasti hallinnollinen taakka minimoiden. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että epäsuorien päästöjen lisääminen mekanismin piiriin voi tukea puhtaan siirtymän investointeja Suomeen ja hiilirajamekanismin alaisten toimialojen kilpailukykyä, ja siten voi lieventää päästöoikeuksien ilmaisjaon lopettamisen vaikutuksia CBAM-sektoreilla. Tarve lisätä epäsuorat päästöt mekanismiin todennäköisesti kasvaa EU:n sähköistyessä puhtaan energian pohjalta, EU:n päästöoikeuden hinnan noustessa ja epäsuorien kustannusten kompensatioon kohdistuvien budjettipaineiden kiristyessä EU:ssa. Koska Suomi sähköistyy nopeasti puhtaan energian avulla, suomalaiset CBAM-tuotteiden tuottajat todennäköisesti hyötyisivät EU:n keskiarvoa enemmän hiilivuotosuojan täydentymisestä epäsuorilla päästöillä tuontituotteita vastaan, jotka on tuotettu suurempipäästöisen sähköntuotannon avulla.

Kansainvälisten yksiköiden käyttö

Valiokunta korostaa tarvetta varmistaa, että Pariisin sopimuksen 6 artiklan mukaisten kansainvälisten yksiköiden käytössä EU:n ulkopuolelta tuotuihin tuotteisiin kohdistuu yhtä suuri kustannus kuin EU:ssa valmistettuihin tuotteisiin päästökaupan vuoksi. Lisäksi vähennysten, jotka hiilirajamekanismin kustannuksesta voidaan tehdä kolmannessa maassa maksetun hiilen hinnan perusteella, on perustuttava todellisuudessa maksettuun hiilen hintaan kyseisessä maassa. Valiokunta pitää tärkeänä varmistaa, että ilmastopolitiikka pysyy kunnianhimoisena, ja suhtautuu varauksella kansainvälisten yksiköiden käyttöön päästökauppavelvoitteiden toteuttamisessa. Valiokunta painottaa, että kansainvälisten yksiköiden laadun ja kriteerien varmistaminen on ollut haasteellista ja tulee vaatimaan erityistä huomiota.

Mekanismin kiertämisen ehkäiseminen

Komissio ehdottaa, että soveltamisalaan lisätään 1.1.2028 alkaen tuotannon sivutuotteena syntyvä romurauta ja romualumiini. Romurauta ja romualumiini lisättäisiin soveltamisalaan vain tuotantopanoksina eli niiden päästöt otettaisiin huomioon tilanteissa, joissa romurautaa ja romualumiinia on käytetty CBAM-tuotteen tuotannon tuotantopanoksena. Komissio katsoo, että romun lisääminen mekanismin piiriin on olennaista mekanismin kierron ehkäisemiseksi. Jos

Valiokunnan lausunto YmVL 13/2026 vp

romua ei tuotantopanoksena lisittäisi soveltamisalaan, voisi syntyä tilanteita, joissa romun määrää lopputuotteessa nostettaisiin pyrkimyksenä keinotekoisesti vähentää tuotteeseen kohdistuvaa CBAM-kustannusta. Komissio perustelee soveltamisalan laajennusta myös sillä, että tuotannon sivutuotteena syntyvä romurauta ja romualumiini ovat päästökaupan piirissä, jolloin on perusteltua lisätä ne myös hiilirajamekanismin piiriin.

Romuraudan ja romualumiinin lisäämisen soveltamisalaan voidaan arvioida kasvattavan mekanismista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Tämä johtuu siitä, että tuotannon sivuvirtana syntyvää romua ei erotella muusta romusta. On epävarmaa, vahvistaako romun lisääminen soveltamisalaan hiilirajamekanismin tarjoamaa hiilivuotosuojaa siinä määrin, että kasvava hallinnollinen taakka on perusteltua. Valtioneuvosto suhtautuu varauksella tuotannon sivutuotteena syntyvän romuraudan ja romualumiinin lisäämisen mekanismin piiriin. Valiokunta korostaa myös, että romun lisääminen mekanismin piiriin voi monimutkaistaa järjestelmää entisestään, ilman merkittäviä hiilivuodon torjunnan hyötyjä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 27.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Marko Asell sd
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Sara Seppänen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos